

Mette Hjort

»New Historicism«

- Interview med Stephen Greenblatt

»New historicism« har gennem nogen tid vundet frem i USA som en af de mest vitale og interessante intellektuelle muligheder for dem, som forsker i litteratur og kultur. Begrebet »new historicism« blev formuleret af Stephen Greenblatt i hans introduktion til *The Forms of Power and the Power of Forms in the Renaissance* (1982). »New historicism« har efter manges opfattelse faktisk sit udgangspunkt i Greenblatts arbejde og især i *Renaissance Self-Fashioning: From More to Shakespeare* (1980). Samtidig med at han er specialist i den engelske renaissances litteratur, har han et ikke ringe ry som teoretiker. Hans arbejde er grundlæggende tværfagligt i orientering og demonstrerer en imponerende fortrolighed med et bredt spektrum af forskellige områder fra teoretisk antropologi og politisk teori til sociologi og kontinental filosofi. Han er uddannet på Yale og i Cambridge og har undervist ved University of California, Berkeley siden 1969. Han er medredaktør og medgrundlægger af tidsskriftet *Representations*, en publikation, der fungerer som et vigtigt forum for forskning efter de linier, som »new historicism« har udstukket.

Intervieweren Mette Hjort underviser ved English Department på McGill University, Montreal, Canada. Interviewet publiceres for første gang i *K&K*.

Interviewet er oversat af Jørgen Holmgaard.

MH: Samtidig med at »new historicism« er tæt knyttet til bestemte nøglepersoner som dig, er den i de seneste år begyndt at blive opfattet som en mere generel retning, som en teoretisk skole måske. Kan »new historicism« karakteriseres som et eksplicit sæt af overbevisninger og ideer på samme måde som f.eks. Yale-skolens dekonstruktion? Hvis der, som det ofte hævdes, ikke er én doktrin fælles for alle »new historicists« hvad er det så, som giver denne bevægelse dens enhed? Hvilke fremtrædende træk har »new historicism« som insitutionel kendsgerning? Er der en betydning, hvori den fungerer som en af Diana Crane's »invisible colleges«?

SG: »New historicism« eksisterer helt sikkert ud over mig og er, som du formulerer det, en institutionel kendsgerning. Hvorvidt den er kendetegnet af »et eksplicit sæt af overbevisninger og ideer« er mere vanskeligt at sige.

(Jeg er ikke så overbevist som du om, at Yale-dekonstruktionen, som er knyttet til personer så fundamentalt forskellige som Paul de Man og Geoffrey Hartman, heller kan karakteriseres på denne måde.) På amerikanske universiteter er kritiske tilknytningsforhold som »new historicism« eller dekonstruktion eller selv marxisme i vidt omfang slet ikke forbundet med nogen systematisk teori. (De er - ligesom vores politiske partier - forvirrende for europæere, fordi de er betydningsfulde, men ideologisk uklare og inkonsistente.) Det er i USA muligt at beskrive sig selv og blive opfattet som en marxistisk litteraturkritiker uden at tro på klassekampen som hoveddrivkraften i historien, uden at tro på merværditeorien, uden at tro på den økonomiske basis' determinerende indflydelse på den ideologiske overbygning og uden at tro på uundgåeligheden af kapitalismens sammenbrud, endsige på, at denne er nært forestående. Engang i 70'erne på et hotel i Marokko tilbød en venlig, gråhåret turist fra Hawaii mig en indkøbspose fyldt med marihuana, som han ikke ville tage med over grænsen, når han forlod landet næste morgen. Han var på vej til Mekka, sagde han, for »at se sig lidt omkring.« Da jeg udtrykte tvivl om, at han, en ikke-muslim, ville få lov til at besøge Mekka, svarede han: »Hvad! Vi er jo alle muslimer!« Generelt holder amerikanere af grænser, der er lette at overskride; de mener, at det bør være let at få adgang (i hvert fald for dem selv).

Betyder det, at »new historicism« er en helt tom term, og at dens relative succes udelukkende skyldes det heldige sammenfald af to tegn, som er nemme at markedsføre: »new« og »ism«? Det tror jeg ikke, selv om man ikke bør overdrive »new historicism«s indre sammenhæng (ligesom jeg heller ikke sympatiserer særlig med krav om, at den bliver systematiseret). For mig beskriver den i mindre grad et sæt af overbevisninger end en linie, som førte fra amerikansk litterær formalisme gennem 70'ernes politiske og teoretiske ombrydning til en fascination af, hvad en af de bedste »new historicist«-kritikere kalder »teksters historicitet og historiens tekstualitet«. ¹ Min egen opfattelse af denne linie blev især formet af Raymond Williams, hos hvem jeg studerede i Cambridge, og Michel Foucault, som regelmæssigt underviste i Berkeley i slutningen af 70'erne og i begyndelsen af 80'erne. Og der var andre stærke intellektuelle udfordringer hen ad vejen med Mikhail Bakhtin's, Kenneth Burke's og Michel De Certeau's værker. Men den linie, jeg taler om, peger mindre mod en doktrin, flikket sammen af hvad et engelsk forlag kalder »modern masters«, end mod en fælles livserfaring.

Da jeg ankom til Berkeley i 1969, var University of California i oprør, som varede året ud og ind det følgende. Nationalgardister og tungt

bevæbnede politidelinger bckæmpede massive studenter- og lærerprotester mod Vietnam-krigen; campus stank til stadighed af tåregas; alt var tumult; alle rutiner var ophørt; intet kunne tages for givet. Der blev undervist, i det minste sporadisk, men katederet blev ofte okkuperet - med eller uden lærerens tilladelse - af protesterende studenter, og diskussionerne i timerne sprang vildt fra f.eks. Ben Jonson's metrik til den uerklærede luftkrig over Cambodia. Mange studenter og i det mindste nogle lærere krævede »rekonstitution« af universitetet - skønt ingen rigtig vidste, hvad »rekonstitution« var - sådan at selv den almindelige undervisning havde en anstrøg af foreløbighed over sig. Det var, på sin vis, sublimt.

Men trods den berusende retorik og den i hvert fald delvise virkeliggørelse af et radikalt oprør, forblev den interne intellektuelle struktur på Berkeley for det meste både stabil og stærkt konservativ. Med »intellektuel struktur« mener jeg både den institutionelle organisation, som styrer forskning og undervisning, og det informelle diskursnetværk, som afgør, hvem der taler seriøst med hvem. På min første dag på campus blev jeg ført til English Departments kontor, som var placeret i en stor og imponerende bygning med en storladen neoklassicismisk facade og et udseende af overvældende respektabilitet. (Denne bygning er i løbet af de sidste år tilfældigvis blevet afsløret som både forurennet med kræftfremkaldende asbestfibre og ekstremt sårbar over for jordskælv.) Min guide, chefen for instituttet, fortalte mig med stolthed at faktisk hele bygningen - snesevis af kontorer, loungen, biblioteket, opslagstavlerne - var tildelt engelsk. Da jeg så adskillige andre institutters overfyldte lokaliteter, forstod jeg institutlederens tilfredshed, men jeg følte også mishag. For det var muligt at tilbringe sine dage udelukkende i selskab med andre engelsklærere og engelskstuderende - man kan forestille sig en værre skæbne, vil jeg antage, men forholdene medvirkede til den slags intellektuel isolationisme og klaustrofobi, som på store amerikanske universiteter tit forveksles med ansvarlig akademisk professionalisme.

Mit eget arbejde trak mig i andre retninger - jeg ønskede i virkeligheden at udviske alle grænser, der adskilte kulturstudierne i snævert specialiserede afdelinger - og i årene, der fulgte, fandt jeg folk at tale og udveksle resultater med på andre institutter: historie, fransk, italiensk, politik, antropologi, kunsthistorie, filosofi. Men der vedblev at være noget begrænsende i disse udvekslingers én-til-én karakter. Og det blev klart, at mange af os var indfanget i en mærkelig cirkel af gensidige henvisninger fra fag til fag: antropologer henviste til principper i litteraturvidenskaben som litteraturkritikere selv havde forladt; litteraturkritikere byggede på

historiske metoder, som historikere omhyggeligt havde pillet fra hinanden; historikere antog som filosofiske kendsgerninger, hvad filosofferne havde opgivet. På et tidspunkt, hvor det forekom mest imperativt at bryde ud af ens egne snærende intellektuelle strukturer, var det vanskeligt at overskue og vurdere terrænet nogen andre steder.

Hvad vi havde mest brug for på dette punkt, var en lejlighed til at tale med hinanden - de tidlige 70'eres politiske netværk var i det store hele forsvundet, og i 1980 sendte jeg et brev til en gruppe af mine venner på Berkeley med et forslag om, at vi mødtes. Slutresultatet af det møde og af snesevis af ofte barske og stridfyldte møder, som fulgte, blev tidsskriftet *Representations*. *Representations* er virkelig ikke »new historicism«s officielle organ - kun et mindretal i redaktionsgruppen opfatter sig selv som »praktiserende« »new historicism« - men det publicerer regelmæssigt »new historicism«-artikler og som en helhed afspejler det spektrum af problemer, som optager »new historicism.« Tidsskriftets projekt (og satsning) var at sammenbringe teoretisk avanceret arbejde inden for en bred forskelligartethed af emner, skrevet inden for forskellige fag og dog overlappende med det, der optog andre fag, og samtidig forståeligt for en forholdsvis bred læsergruppe. Artiklerne, som vi forestillede os dem, skulle ikke hovedsageligt være teoribidrag - hvis teori bestod i at holde sig væk fra det konkrete materiale og fra kulturproduktens institutionelle detaljer - men bidrag til en ny måde at læse og skrive om kultur på.

Et typisk nummer af *Representations* - de første fem bidrag i et af de nyere numre (sommer, 1989) kan tjene som indblik i, hvor vi er for tiden - bevæger sig fra en artikel om gladiatoren i det gamle Rom over en analyse af sado-masokistisk filmpornografi, en debat om Nietzsche, en artikel om hypnose i psykoanalysen til en diskussion af de koloniseredes stemmer i kolonisternes poesi. Vi har på sin vis på tidsskriftets sider genskabt fornemmelsen af det tilfældige og uforudsigelige, de drastiske sving fra ét emne til et andet, som vi oplevede i vores undervisning i Berkeleys oprørsår.

Men denne karakteristik må straks modificeres. For det første gælder det, at det, der fremtræder uforudsigeligt, ofte har en underliggende logik, et sæt af halvsjulte forbindelser, som delvis er tilsigtede af redaktørerne (der trods alt vælger, hvilke artikler der skal med i et givet nummer, og der lejlighedsvis går ind for explicit tematiske specialnumre), og som delvis er et resultat af bredden af de indsendte artikler. I tilfældet med de fem artikler, jeg henviste til, er der f.eks. en fælles optagethed af dominansens og undertrykkelsens kulturelle politik og en indirekte, men stærk gæld til den dagsorden, som Michel Foucault satte. Foucault er, så

vidt jeg husker, ikke nævnt i nogen af disse artikler, men emnerne i hver af dem og i endnu højere grad deres fælles berøringsflader viser umiskendeligt hans indflydelse. Jeg kunne vise sammenlignelige tilfælde, hvor dagsordenen er blevet sat af Walter Benjamin eller Clifford Geert eller Roland Barthes.

For det andet har tidsskriftet (og »new historicism« mere generelt) ikke genskabt følelsen af direkte politisk engagement, som kendetegnede de sene 60'ere og tidlige 70'ere. Der er eksempler på et sådant engagement - umiddelbart kommer man i tanker om Renato Rosaldo's »Imperialist Nostalgia«, Michael Rogin's artikler om koldkrigsfilm og en ekstremt kontroversiel artikel om Derrida af Jeffrey Mehlman -, men generelt er politik på én gang nærværende og marginaliseret. Dette skyldes dels, at der ikke er nogen enkelt politisk sag - som f.eks. at få afsluttet Vietnamkrigen - som vi kan forenes om, dels at der er en skeptisk afstand mellem intellektuel diskurs og politisk diskurs overalt i amerikansk kultur, og dels at der i redaktionsgruppen og blandt bidragyderne ikke er nogen enkelt sammenbindende ideologisk ramme, som vi bryder os om at passe ind i. Derfor er der en tendens til, at den aktuelle politik er mærkbar ikke direkte, men gennem et generelt indirekte tryk: den moderne racisme i en artikel om fremstilling af »den ny neger« i USA i slutningen af det 19. århundrede, de aktuelle kampe i Mellemøsten i en artikel om den bibelske opfindelse af begrebet »det forjættede land«, moderne kirkepolitik i en artikel om politik i den religiøse diskurs i det 17. århundredes England.

Jeg vil gerne komme ind på én anden måde, hvorpå tidsskriftet på én gang har opfyldt og afvejet fra de tidlige 70'eres mål. Den grænseoverskridelse, som jeg længtes efter, forekommer på vores sider, men *Representations* er oftere hjemsted for, hvad man kunne kalde »parallel aktivitet.« Der bliver skrevet artikler med en forstærket følelse af sammenligneligt eller analogt arbejde inden for andre fag, men de skrives alligevel inden for den dominerende dagsorden i det særlige fag, som forfatteren er uddannet i. Dette er tildels et tegn på, at noget er mislykkedes - min manglende evne til at realisere det utopiske projekt om at ophæve faggrænserne i det hele taget; for en større dels vedkommende er det et tegn på, at vi anerkender, at grænser - forudsat at man kan overskride dem og forhandle om dem - er nyttige tankeredskaber.

MH: Ordet »pleasure« bliver ofte anvendt i dine skrifter og forekommer at være en integrerende del af din litteraturteori. Hvordan afviger din opfattelse af »pleasure« fra den »desinteresserede« forskelligartethed, som er central i kantiansk og neo-kantiansk æstetik? Er »pleasure« en af

hoveddrivkræfterne i det, du kalder »cirkulationen af social energi«?

SG: Du har ret i, at »pleasure« er en vigtig del af min litteraturopfattelse - d.v.s. både af min egen reaktion og af, hvad jeg stærkest ønsker at forstå. Specielt hos dem, som explicit beskæftiger sig med kunstens historiske og ideologiske funktioner, bliver jeg ofte slået af en tendens til at ignorere analysen af lysten og for den sags skyld af legen. (Psykoanalytiske kritikere har generelt været langt bedre på dette punkt, men for ofte på bekostning af, at historien er blevet undertrykt.) Litteraturen kan have en vigtig indflydelse i verden, men hver sætning er ikke hårdt arbejde og virkningen af det litterære arbejde afhænger af evnen til at fornøje. Du kan ikke gøre dig håb om at skrive overbevisende om Shakespeare uden at forlige dig med, at Prospero til sidst i *The Tempest* hævder, at hans hele projekt har været »at fornøje«. (Man hører det dystre ekko af den frygtelige linie fra *King Lear* som en fordømmelse af mislykket kunst: »Better thou/ Hadst not been born than not t'have pleas'd me better.«)

Men »pleasure« som kategori er en ekstremt flygtig størrelse i forhold til historisk forståelse. Som Marx gjorde i *Indledningen til kritikken af den politiske økonomi*, kan vi funderer over dets tilsyneladende transhistoriske konstans: vanskeligheden, skrev Marx, »ligger ikke i at forstå at græsk kunst og epos er knyttet til visse sociale udviklingsformer. Vanskeligheden er, at den endnu byder os kunstnydelse og i en vis forstand gælder som norm og uopnåeligt forbillede.« Denne konstans frembyder et problem for enhver teori, som insisterer på, at litterære tekster (og kulturprodukter generelt) er historisk indlejrede, og som insisterer på, at deres betydning ikke kan adskilles fra deres produktions- og receptionsomstændigheder. Få vil længere tilslutte sig Marx' eget forslag til en løsning, nemlig at grækerne var »menneskehedens historiske barndom«, og at de følgelig for os besidder en »evig charme.« I stedet synes den formodede kontinuitet i æstetisk reaktion som regel at føre til en opfattelse af, at evnen til at fremkalde æstetisk »pleasure« er iboende i teksten selv, og følgelig at føre til en opfattelse af, at denne »pleasure« står uden for historien, at den er desinteresseret og kontemplativ.

Vi kan imidlertid argumentere for, at den litterære »pleasure«s transhistoriske konstans eller kontinuitet er en illusion; vi kan fremføre, at der er ringe grund til at tro, at den »pleasure«, som blev frembragt af f.eks. *The Tempest* hos publikum på Jakob I's tid, var identisk med den, som vi oplever. Det ydre materielle tegn på tilfredsstillelse - den applaus som Prospero beder om til sidst - er den samme, men denne tilfredsstillelses karakter, de genstande og sansninger og betydninger og praksisser, hvormed den frembringes, og som den er knyttet til, er markant for-

skellige. »Pleasure«s monolitiske og tidløse karakter ville begynde at falde fra hinanden: vi kunne begynde at stille spørgsmål ved holdbarheden af at slå teatralisk »pleasure« sammen med den »litterære« (en kategori, som ikke eksisterede på Shakespeares tid) og at slå begge sammen med den »æstetiske«; vi kunne stille spørgsmål ved, om den »pleasure«, der blev følt af de stående tilhørerne nede på gulvet, var identisk med den, der blev oplevet af de siddende tilskuere på gallerierne, og om mænd og kvinder applauderede af de samme grunde; og vi kunne helt sikker begynde at tænke over, om det publikum (hvoraf mindst halvdelen er amerikanske turister), som nyder Royal Shakespeare Companys opførelse af *The Tempest* i Stratford, reagerer på de samme signaler, som tilskuere i det tidlige 17. århundredes London reagerede. Opgaven ville således være at historisere »pleasure«, at udforske omskiftelser og forandringer i den, at forstå interesserne bag den.

Jeg er åbenlyst tilbøjelig til at indtage dette sidstnævnte synspunkt, og jeg finder støtte i de bemærkelsesværdige nyere studier, som er begyndt at give sansninger, sindstilstande og følelser, som har forekommet tidløse, en historie: Delumeau's arbejder om frygt, Corbin's om lugt, Blumenberg's om nysgerrighed o.s.v. En tilsvarende beskrivelse kan måske gives af den teatraliske »pleasure«. Men jeg vil tage visse forbehold. For der synes at være langvarige kontinuiteter i »pleasure« og i de ting, som udløser den. Sådanne kontinuiteter fører ikke nødvendigvis til teorier om litteraturens autonomi, og de fører mig heller ikke til at konkludere, at æstetisk »pleasure« er desinteresseret, men de bør gøre os forsigtige med at overdrive den psykologiske eller moralske afstand, som skiller os fra kulturer tidsmæssigt eller geografisk fjerne fra vores egen. Desuden er det ekstremt vanskeligt at spore historiske forskelle i »pleasure«. En gang imellem sker der en større institutionel forandring, som synes at signalere en forandring - f.eks. skiftet i England fra helt mandlige til helt kvindelige skuespillertrupper -, men selv her er betydningen af skiftet ekstremt svær at gribe. Vi kan komme fremad ved at se nøje på værker, som ikke længere giver publikum »pleasure« og ved at forsøge at udlede, hvorfor de engang kunne have gjort det, men det forbliver vanskeligt at forbinde vores konklusioner med de værker fra den samme periode, som stadig fremkalder behag. Hvis vi tror, at æstetisk »pleasure« er ensartet og fast, så kan vi i det mindste have tillid til at vores fænomenologiske eller psykologiske analyser kan hjælpe os med at spore os ind på mænds og kvinders oplevelse i tidligere tid, men hvis »pleasure« er en mangfoldig, foranderlig og tidsbundet størrelse har vi ingen sikkerhed for, at der er nogen meningsfuld bro mellem sådanne analyser og historiske studier.

Under disse omstændigheder forsøger jeg at gøre en dyd af nødvendighed og gentænke den flygtighed, som giver os problemer. Den flygtighed er, vil jeg argumentere for, på én gang tegn på og konsekvensen af den kendsgerning, at hverken kunstværket eller den person, som oplever kunstværket, eller den historiske situation, i hvilken værket produceres eller reciperes, fuldtud *besidder* den »pleasure«, som er kunstens eksistensberettigelse og dens chance for at overleve. Praktisk taget enhver form for æstetisk »pleasure« - og det gælder i særdeleshed teatralisk »pleasure« - befinder sig i en mellemzone i den sociale interaktion, i et overgangsfelt. Det er denne mobilitet - en mobilitet, som omfatter evnen til hurtig forandring snarere end desinteresse og konstans -, der muliggør, at de former for »pleasure«, som nogle værker fremkalder, synes at vedvare uforanderligt i århundreder.

MH: Dine detaljerede og komplekse redegørelser for den måde, hvorpå magt og repræsentation flettes sammen, tager ofte form som en udfordring af undertrykkelse og udbytning, hvilket måske er grunden til, at der har været en tendens til at beskrive »new historicism« som venstreorienteret eller radikal. Bygger »new historicism« på et sæt af implicite »modbilleder« eller utopiske postulater? Hvis det er tilfældet, hvordan passer de så sammen med »new historicism«s mere nietzscheanske momenter? Formulæret en smule anderledes, er »new historicism« en form for relativisme, eller er der tværtimod plads for en *beskeden* realisme på »new historicism«s dagsorden?

SG: Prøv at se på følgende passage fra Edmund Scott's *Exact Discourse of the Subtilties, Fashions, Policies, Religion, and Ceremonies of the East Indians* (1606). Scott var hovedagent for East India Company i Bantam, Java, 1603-5. Det var år, hvor der var handelsmæssig konkurrence med hollænderne, frygt for brand og tyveri og voksende had både hos de javanesiske og kinesiske indfødte. Han skriver, at englænderne fangede en kinesisk guldsmed som havde, mente de, været involveret i et forsøg på at berøve dem deres guld: den anklagede forbryder »ville ikke fortælle os noget«.

»Derfor, på grund af hans sendrægtighed, fik jeg den tanke, at jeg nu ville brænde ham lidt (for vi var nu ophidsede af vrede). Først lod jeg ham blive brændt med glødende jern under neglene på hans tommelfingre, fingre og tæer og lod neglene blive flået af. Og da han ikke blegnede, troede vi, at hans hænder og ben var blevet følelsesløse af at have været bundet; derfor brændte vi ham på armene, skuldrene og halsen. Men det ændrede ikke noget hos ham. Så brændte vi ham hele

vejen gennem hænderne, og med jernfile flåede vi kødet og senerne ud. Derefter fik jeg dem til at afsvide forkanten af hans skinneben med glødende jern. Så lod jeg kolde skruer og jern blive skruet ind i hans armknogler og pludselig blive trukket ud. Så blev alle knoglerne i hans fingre og tær brækket med tænger. Trods al dette fældede han ikke en eneste tåre: han ikke så meget som drejede hovedet eller bevægede en hånd eller fod; men når vi stillede et spørgsmål satte han tungen mellem tænderne og slog sin hage mod knæene for at bide den af. Da selv vores mest vidtgående forholdsregler var helt forgæves, lod jeg ham fastlænke igen; her kravlede myrerne (som det bugner med her) ind i hans sår og pinte ham værre, end vi havde gjort, som vi kunne se på hans kropsbevægelser. Den [javanesiske] konges officerer bad mig om, at han blev skudt. Jeg fortalte dem, at det var for god en død for en sådan slyngel...Men de anser dette for at være den grusomste og mest nedværdigende død, som eksisterer. Da de insisterede, førte vi ham derfor om aftenen ud på fri mark og fastgjorde ham til en pæl. Det første skud fjernede et stykke af hans armknogle, og hele det næste skud ramte ham gennem brystet, tæt op til skulderen. Så kiggede han på såret, idet han sænkede hovedet. En af vore mænd havde delt en kugle i tre stykker og der blev affyret et tredje skud, som ramte hans bryst i en trekant; derved faldt han så langt ned som pælen tillod. Men inden de forlod ham, skød vore mænd og hollænderne ham næsten helt i stumper og stykker.«²

Hvad skal vi gøre med sådan en passage? Hvilket stykke »historie« kan man lave ud af den? Hvilken slags fortælling ønsker vi at berette om Scott og hans offer - eller ikke berette om dem? Hakluyt Society's udgiver, som vel at mærke skrev i 1943, kommenterer overhovedet ikke denne passage i sin lange introduktion. Scott's beretning, skriver han, »er en episk fortælling om en grum kamp mod sygdom og farer af mange arter, båret oppe af en indædt vilje til at holde flaget vajende for enhver pris. Scott fremstår, uden praleri eller upassende selvoptagethed, som en kapabel mand, der beviste, at han var fuldt på højde med alle de krav, som blev stillet til ham. Rolig og klog som han var, afværgede hans stadige årvågenhed mange anslag mod fabrikken; og enhver katastrofesituation blev konfronteret med en energi og beslutsomhed, som snart resulterede i en succesfuld udgang...Hvad han med størst stolthed roser sig af er, at trods englændernes få ressourcer vandt og bevarede de alligevel et godt omdømme hos de asiater, som de var omgivet af, samtidig med at de hævdede deres konges ære og deres lands gode navn«(xxxix-lx).

Den moralske stupiditet i dette savl afspejler klart nok en belejret nations blinde patriotisme, men det er også udtryk for et mere langsigtet historiografisk projekt, som mindst går tilbage til pastor Samuel Purchas, der først udgav Scott's beretning i 1613 i sit manglebinds hyldeskrift om englændernes rejser. Dette projekt er forbundet ikke kun med en optegnelse af nationalstatens militære bedrifter, men med en analyse af de bredere institutionelle og sociale mønstre omkring fare og velfærd. Velfærdsaspektet af Scott-sagen bliver præcist sammenfattet af Sir William Foster: »slutresultatet« af ekspeditionen, skriver han, var »ikke utilfredsstillende«: »investorerne havde genvundet ikke kun deres kapital, men en profit på 95%«(xxx). Også i denne forbindelse forsvinder naturligvis den passage, som jeg startede med at citere.

Det er en af den traditionelle marxistiske historieskrivnings fortjenester, at den i det mindste kunne anerkende - og ikke kun som et »fejltrin« eller et tegn på en »fjern tidsalders« barbari - rædslen i Scott's redegørelse og forsøge at forstå den ud fra den fremvoksende kapitalistiske og imperialistiske satsning, som er dens baggrund. Men selve denne forståelse - og den teori om historisk nødvendighed, som den er bundet sammen med - løber også risikoen for at tabe den dystre specificitet i redegørelsen, risikoen for at opsuge det udsigelige, men udsagte brud på menneskelig forbundethed i et abstrakt, forudgivet skema. Englænderne pralede af det forhold, at i modsætning til de kontinentale landes praksis var tortur, som Sir Edward Coke skrev, »direkte mod Englands almindelige love.«³ Men mellem 1560 og 1620 blev tortur faktisk brugt regelmæssigt i afhøringen af katolikker anklaget for forræderi, og Scott er ikke ene om at referere anvendelsen af den over for racemæssigt og religiøst fremmede. Forbindelsen mellem kapitalisme og imperialismen *manifesterer* sig i Scott's skrift og i hans handlinger, men vi kan være i tvivl om, at denne forbundethed er tilstrækkelig til at forklare nedskrivningen eller handlingerne, ligesom vi kan være i tvivl om, at historien herom er den historie, som er mest påtrængende at fortælle, når vi læser disse frygtelige sætninger.

Men hvorfor læser vi overhovedet sætningerne? Ville vi gøre bedre i stilfærdigt at glemme dem? Er det vulgært eller anløbent bare at gennemgå Scott's tekst: Scott er fra vores synspunkt en sadist, men er det også sadistisk at citere ham? Er der ikke en vis skjult fornøjelse, en vis imaginær provokation, i denne torturscene? Er der noget uanstændigt i at bruge sådanne sætninger til at illustrere en historicistisk pointe? Det kinesiske offer var uhyggeligt, ufatteligt, måske heroisk tavs; er det historikerens opgave, så lang tid senere, endelig at tvinge ham til at tale?

Men hvis vi så er tavse, hvis vi vender blikket bort, kollaborerer vi så ikke med Scott og med alle de andre magen til ham?

En forbrydelse blev begået - ikke forbrydelsen mod ejendomsretten som Scott var så optaget af, men den forbrydelse mod humaniteten, som han begik -, og det tekstlige spor efter den har overlevet. Kræver det »et sæt af implicitte 'modbilleder' eller utopiske postulater« at føle sig tvunget til at tale om denne forbrydelse og forsøge at forstå den? Kræver det en »historieteori«? Det mener jeg ikke; jeg tror, at alt hvad der indledningsvis kræves, er et had til grusomhed og en evne til at undres. Men vi kan ikke komme særlig langt uden historie. Vi må vide noget om East India Company, om torturpraksis i det tidlige moderne Europa, om englændernes adfærd i deres eget land og udenlands, om herskende opfattelse af racemæssig og religiøs forskel. Og vi må vide noget om tekster.

Hvilken status har Scott's *Exact Discourse*? En af poststrukturalismens hovedfortjenester har været at problematisere distinktionen mellem litterære og ikke-litterære tekster, at anfægte den faste forskel mellem det fiktive og det faktuelle, at betragte diskurs ikke som et transparent glas, hvorigennem vi får et kig ind i realiteten, men som frembringer af det, som Barthes kaldte »realitetseffekten.« I mere end én forstand er *Exact Discourse* ikke en uskyldig tekst. Scott var taget af sted på rejsen som en meget underordnet person; han var først blevet agent i Bantam, efter at to af hans overordnede var døde. Da han vendte tilbage til London, kom han ind i en lang strid med kompagniet om sin aflønning, en strid som først blev løst ved voldgift i 1609, tre år efter at hans beretning var offentliggjort. *Exact Discourse* var derfor givetvis del af Scott's kampagne for at få en større andel af profitten, og hver detalje kan meget vel afspejle hans forestilling om, hvad der ville gøre det stærkeste indtryk på kompagniets direktører.

Hvordan kan vi være sikre på, at det, som Scott rapporterer i den passage, jeg har citeret, faktisk fandt sted? Svaret er, at det kan vi ikke. Der er, så vidt jeg ved, intet verificerende vidnesbyrd i de andre dokumentariske spor efter rejsen, og med tidsafstanden ville selv et sådant vidnesbyrd ikke kunne give os vished. Desuden er der i det sene 16. og tidlige 17. århundredes fiktion afsnit, som slående ligner Scott's; f.eks. har Thomas Nashe's *The Unfortunate Traveller* (1593) en beskrivelse af en henrettelse, som fuldtud er på højde med Scott's i dens interesse for detaljen, og et berømt eksempel er naturligvis Shakespeares *King Lear*, der på scenen viser, at den bundne Earl of Gloucester bliver tortureret og gjort blind. Scott's redegørelse står i første person, men det er i sig selv ikke nok til at adskille den fra fiktion, og der er ikke andre formelle træk,

Noter

1. Louis A. Montrose, »Professing the Renaissance: The Poetics and Politics of Culture,« i *The New Historicism*, ed. H. Aram Veeser, New York/London 1989, pp.15-36.
2. Fra *The Voyage of Sir Henry Middleton to the Moluccas, 1604-1606*, ed. S. William Foster, C.I.E., Hakluyt Society Series 2 vol.88 , London 1943, pp.12 f.
3. *The Third Part of the Institutes of the Laws of England*, Chap. 2, London 1791, p.34 f. Jeg har taget denne reference fra »Torture and Truth in Renaissance England,« en artikel af Elizabeth Hansom, som vil blive bragt i et kommende nummer af *Representations*.
4. *The Body in Pain: The Making and Unmaking of the World*, New York, 1988, p.27.

Selektiv bibliografi

- Greenblatt, Stephen (ed.): *Allegory and Representation*. Baltimore 1981.
- ,(ed.): *The Forms of Power and the Power of Forms in the Renaissance*. Special Issue of *Genre* 15 (1982), Norman, Oklahoma 1982.
- , under udgivelse: *Imagining Possession*.
- , under udgivelse: *Renaissance Cultures*, New York.
- , *Renaissance Self-fashioning: From More to Shakespeare*. Chicago/ London, 1987.
- (ed.): *Representing the English Renaissance*, Berkeley/Los Angeles, 1988.
- *Shakespearean Negotiations: The Circulation of Social Energy in Renaissance England*, Berkeley/Los Angeles, 1988.
- *Sir Walter Raleigh: The Renaissance Man and His Roles*, New Haven/London 1973.

er sætter os i stand til sikkert at foretage denne skelnen.

Disse overvejelser er foruroligende, for de synes at true med et tab af moralske holdninger, men de tvinger os også til at se på teksten igen og tættere på den, ikke kigge igennem den, men kigge på den. Hvis det, som er blevet kendt som »new historicism«, har nogen værdi, må det være i en intensiveret villighed til at læse alle de tekstlige spor af fortiden med den opmærksomhed, som man traditionelt kun vier litterære tekster. Det, som er ubærligt i forbindelse med Scott's passage, eksisterer for os i teksten og ikke kun i hans selvtilfredshed over sine egne handlinger. Der er noget ved sætningerne selv, som er frygteligt, noget som er mulerret i Elaine Scarry's bemærkning om, at »intetsteds er det distiske potentiale i et sprog bygget på handling så synligt som i tur.«⁴ Og det er i sammenhæng med denne gru, at offerets tavshed - den torturerendes manglende evne til at forvandle smerten til en manifestation af hans magt, at fremtvinge så meget som et skrig, som han på kunne optegne - antager den betydning, den end har.

Dette er ikke stedet at optrevle implikationerne af Scott's tekst; jeg har ønsket at pege på, hvilken slags spørgsmål den rejser. Men jeg vil slutte uden at anføre min overbevisning om, at den poststrukturalistiske sammensmeltning af fiktion og ikke-fiktion er vigtig, men inadækvat. Det spiller en rolle, at *The Unfortunate Traveller* på en række forskellige måder bliver markeret for os som fiktion, og at Scott's *Exact Discourse* ikke gør det; det ændrer fundamentalt vores måde at læse teksterne på og forandrer vores etiske holdning over for dem. Vores tro på sprogets beroligende funktion er del af vores kontrakt med verden; denne kontrakt kan sjovt suspenderes eller fuldstændig brydes, men ingen fornægtelse af den er uden konsekvenser, og der findes omstændigheder, hvor fornægtelsen er uacceptabel. Eksistensen eller fraværet af en virkelig verden, en virkelig krop, virkelig smerte gør en forskel. De traditionelle paradigmer for brugen af historien og fortolkningen af tekster er alle blevet udfordret - dette er et tidspunkt, hvor det ikke hjælper at påkalde det gamle patetiske snævre repertoire af dogmatiske forklaringer - men over historie og enhver teksttolkning, som det er værd at foretage, vil det være nødt til at være på talefod med denne forskel.